

успішної діяльності. Проведення факультативних занять потребує диференційного підходу до учнів, дотримання принципу індивідуалізації, уважного ставлення до інтересів та можливостей кожного учня. В кінцевому результаті такі заняття забезпечують вироблення в учнів умінь самостійно здобувати знання.

Основним завданням факультативу є розвиток інтересу до рідного краю, його історії та історичній науці, з метою поглиблення знань та розвитку здібностей учнів. Найважливішими шляхами вирішення цього завдання є:

- розширення знань за рахунок збільшення джерельної бази: вивчення документів, монографій, матеріалів топоніміки, етнографії, археології та ін;
- зростання питомої ваги і зміна характеру самостійної роботи учнів;
- залучення учнів в атмосферу наукового пошуку.

Проведення факультативних занять з краєзнавства вимагає від викладача:

- 1) вивчення методологічних основ шкільного історичного краєзнавства;
- 2) ознайомлення з джерелами з історії краю, історіографією та бібліографією опублікованих робіт;
- 3) безпосередньої участі у вивченні історії краю та залучення учнів до пошуково-дослідницької діяльності.

Таким чином, краєзнавство в закладі освіти є одним із джерел виховання гідних громадян України, формування справжніх будівельників свого майбутнього. Воно допомагає учням усвідомити нерозривний зв'язок, єдність історії свого села чи міста з історією та сьогоденням країни; відчути причетність до них кожної людини, кожної родини; визнати своїм найпершим обов'язком, често стати гідним послідовником кращих традицій рідного краю. Через призму дослідження подій в окремих місцевостях краєзнавство сприяє глибокому і всебічному вивченню яскравої, але непростой історії нашої Батьківщини, осмисленню її ролі на тлі європейської і світової культури, прилученню підростаючого покоління до духовної та історичної скарбниці свого народу.

Краєзнавство:

- допомагає у формуванні у підростаючого покоління розуміння і почуттів, і в першу чергу, розуміння до свого народу, рідного краю, побачити оточуючий світ таким, який він є насправді, паростки нового, паростки майбутнього;
- допомагає виховувати в учнів велике громадянське почуття, любов до рідного краю, повагу до традиції земляків, до історичних пам'яток, пам'ять про героїв.

Саме краєзнавство є безцінною скарбницею збереження історичного досвіду багатьох поколінь всього того найкращого, що витримало випробування часом в сфері матеріальної і духовної культури. Ця скарбниця є тим своєрідним містком, який зв'яже покоління минулі з поколіннями сучасними і прийдешніми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гаврилів Б. Історичне краєзнавство. Івано-Франківськ, 2001.
2. Демідієнко О.Я., Іонова О.М., Кузнецова В.І. Основи краєзнавства. Київ: Академія, 2001.
3. Жук Л. Використання краєзнавчих матеріалів у процесі навчання історії // Історія України. Жовтень. 2006.
4. Краєзнавство в Україні: сучасний стан і перспективи: Наук, збірник. Київ: Академія, 2003.
5. Серкіз. Я. Історичне краєзнавство: Навч.-метод, посіб. Львів: ЛОНМІО, 1995.
6. Треф'як Я. Методика краєзнавчої роботи в школі // Історія в школах України. 2002. №1.
7. Шимон Ю. Використання краєзнавчого матеріалу на уроках історії України // Історія України. 2011. №10.

REFERENCES

1. Gavrilo V. Historical local studies. Ivano-Frankivsk, 2001.
2. Demidienko O.Ya., Ionova O.M., Kuznetsova V.I. Fundamentals of regional studies. Kyiv: Academy, 2001.
3. Zhuk L. Use of local lore materials in the process of teaching history // History of Ukraine. - October 2006
4. Regional studies in Ukraine: the current state and prospects: Science, collection. Kyiv: Academy, 2003.
5. Cercis J. Historical ethnography: Teaching method, manual. L.: LONMIO, 1995.
6. Trefyak Y. Methodology of local lore work in school // History in schools of Ukraine. 2002. №1.
7. Shimon Y. Use of local lore material in the lessons of Ukrainian history // History of Ukraine. 2011. №10.

УДК 371.2 (09)

Молибог Н.М.
Козелянська філія
Вільшанської ЗОШ І-ІІІ ступенів
Недригайлівського району

ЗНАЧЕННЯ КРАЄЗНАВЧОГО МАТЕРІАЛУ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ РІДНОГО КРАЮ В ШКОЛІ (ПЕРЛИНА СУМЩИНИ - «МИХАЙЛІВСЬКА ЦІЛИНА»)

Матеріал статті можна використати під час підготовки до уроків суспільно-природничого циклу, що стосується вивчення історії та природи рідного краю та під час туристично-краєзнавчих екскурсій.

Ключові слова: краєзнавство, суспільно-природничий цикл, туристично-краєзнавчі екскурсії.

Молибог Н.М. Значение краеведческого материала для изучения истории родного края в школе. (Жемчужина Сумщины – «Михайловская целина»).

Матеріал статті можна використовувати при підготовці до уроків соціально-естественного циклу, що стосується вивчення історії та природи рідного краю та в час туристсько-краєведчих екскурсій.

Ключевые слова: краєзнавство, соціально-естественний цикл, туристсько-краєведчі екскурсії.

Molyboh N.M. The significance of local lore material for studying the history of the native land at school. (Pearl of the Tonster - "Mikhailovskaya celina").

The material of the article can be used in preparation for the lessons of the social-natural cycle concerning the study of the history and nature of the native land and during tourist and lore excursions.

Key words: local studies, social-natural cycle, tourist-local lore excursions.

Вивчення рідного краю — важливий елемент навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах. Знання особливостей історії, природи та господарства рідного краю дає можливість ефективніше формувати знання та уявлення про далекі краї. Вони є засобом конкретизації особливостей та закономірностей, які вивчаються в інших шкільних предметах. Із всебічного вивчення під керівництвом учителя природних, соціально-економічних та історичних умов рідного краю (села, району, міста, області, мікрорайону школи), тобто з краєзнавства, починається українознавство. У краєзнавстві, як комплексній науковій галузі, закладено великий навчальний, виховний і розвивальний потенціал. Багатогранне й різноманітне життя рідного краю дає невичерпний цікавий наочний матеріал для навчання і виховання дітей, допомагає поєднувати теорію з практикою, конкретизувати найскладніші абстрактні поняття, зробити їх дохідливішими, більш життєвими. Краєзнавчий принцип дає можливість учителю будувати роботу за дидактичним правилом — від відомого до невідомого.

Досвід показує, що успіх навчання значною мірою залежить від вміння вчителя пробудити інтерес до свого предмета. Це лише початкова, але й дуже важлива стадія роботи з формування глибокого інтересу до знань і потреби в самоосвіті. Інтерес необхідний для творчості, він стимулює людину до досліду і пізнавальної активності. Одна з головних умов ефективності формування пізнавального інтересу — взаємозв'язок урочної та позаурочної роботи, тому важливим чинником розвитку пізнавальних інтересів учнів та активізації їх творчої діяльності є шкільне краєзнавство.

Воно заслужено визнане одним із ефективних педагогічних засобів активізації всієї навчально-виховної роботи середньої загальноосвітньої школи. Суть шкільного краєзнавства полягає у всебічному вивченні учнями з навчально-виховною метою території свого краю за різними джерелами, переважно на основі попередніх спостережень під керівництвом учителя. Шкільне краєзнавство — це система краєзнавчої освіти в навчально-виховній роботі школи, яка проводиться за різними напрямками — літературним, історичним, географічним, природознавчим, етнографічним, фольклорним. Воно є важливим чинником патріотичного, морального, естетичного, екологічного й фізичного виховання учнів, бо розширює світогляд і розвиває пізнавальні інтереси учнів, долучає до творчої діяльності, формує практичні навички, допомагає у виборі професії. Крім того, краєзнавство допомагає формувати тісні міжпредметні зв'язки, оскільки охоплює географічний, історичний, літературний та інші напрямки.

Перлина Сумщини — Михайлівська цілина знаходиться від нашого навчального закладу в 10 кілометрах. Тому ми часті гості цього чарівного куточку нашої Батьківщини. Діти з цікавістю і любов'ю відвідують український степ. Господар цього природного багатства Микола Григорович Піддубно з метою екологічного виховання завжди знайде чим зацікавити дітей. Зовсім недавно я зустріла давні друковані видання пов'язані з історією Михайлівської цілини і була приємно вражена. Цими фактами хотіла б поділитися у своїй статті.

Перші науково — практичні згадки — про офіційно зареєстровану Сумським Окружкомом 13 липня 1928 року перлину «Михайлівська цілина» — відома ще з 1906 року. А якщо йти за пов'язаними зі степом історичними іменами та подіями загальнонаціонального масштабу, то її осяйно золоті сторінки сягають у глибину до трьох - п'яти минулих століть.

Документально підтверджена історія заповідника і кінного заводу починається з кінця 17 століття. Володарями козацького степу Михайлівки і михайлівських земель, у різні періоди були: племінник гетьмана Мазепи — Обідовський, пізніше — шурина гадацького полковника Павла Полуботка — Михайло Васильович Самойлович. Про це свідчить напис на кіюті Михайлівської Різдва Богородиці Церкви за 1687 рік. Прикро, але чудова церква давно вже злетіла в повітря (1984р.) і не прикрашає сільські пейзажі. А сам кіют і царські врата з тої церкви, дивної різьби, з грушевого дерева, збереглися і нині знаходяться в одному з запасників київського музею, бо були вивезені етнографічною експедицією ще в 70-ті роки. Але Михайло Васильович Самойлович був позбавлений цих володінь Петром I за близькі родинні зв'язки з І. Мазепою, і зісланий у Сибір, де і помер.

Володіли Михайлівкою й Іваненки — нащадки браславського полковника Григорія Іваненка. А в 19 ст. перейшли Михайлівка і кінний завод з сіножатями та випасами нащадкам Павла Полуботка по жіночій лінії — графам Капністам — як весільний посаг.

Утримання кінного заводу потребувало значних коштів, хоча він приносив Капністам і значні прибутки, і визнання не тільки в Російській імперії, а й за її межами. Кінний завод поставляв до царського

війська виїжджених коней – орловських рисаків, і фураж – високоякісне степове сіно. Рисаки Михайлівського кінного заводу часто брали участь у різного рангу бігах, неодноразово завойовуючи призові місця.

На початку століття славу і значну винагороду принесла кобила Зорька, зайнявши на всесвітній виставці в Парижі призове місце і срібну упряж-нагороду! Після тих бігів іменита кобила жила в маєтку ще 12 років, щороку приносила породисте потомство. Мала персонального конюха, який доглядав її до самого кінця. Граф Капніст дуже любив коней, сам був чудовим вершником, а на знак глибокої любові і шани до Зорьки, яка прославила його на всю Європу, замовив барельєф знаменитої кобили. Майстер виготовив їх два – з сірого піщанику – обидва прикрашали будівлі кінного заводу довгі роки, як мистецький витвір і свідчення людської вдячності. Але помилуватися цими витворами мистецтва неможливо, бо вони зникли в різні історичні періоди.

У кінці 19-го на початку 20-го ст. Головним Земельним Державним Департаментом Росії було розглянуто питання про стан природних кормових угідь, які збереглися в цілинному, нерозораному вигляді. Експедиція під керівництвом професора – ботаніка Харківського Імператорського Університету Валерія Івановича Талієва працювала кілька років в різних повітах, в тому числі і Сумському, Охирському, Лебединському, в першу чергу, на території степів кінних заводів, і безпосередньо – в угіддях графа Капніста: від села Михайлівка до села Катеринівка.

У грудні 1916 року В.І.Талієв доповідає про результати роботи експедиції зібрані за кілька років на території кінного заводу графа Капніста, що в науковому ботанічному відношенні ці території збереглися як найкраще і можуть бути науковим зразком, еталоном. Вчені рекомендують їх для заповідання, навічного збереження для науки унікального ландшафту. Громадськістю Харкова готується лист-звернення до царського уряду про виділення коштів на створення заповідника. З цими документами можна ознайомитись у харківському облдержархіві та науковій бібліотеці Харківського державного університету ім. Каразіна.

На кошти меценатів, державні, благодійні пожертвування громадян створювалися перші заповідники – уже існував заповідник на Байкалі для збереження соболя, Супутинський, приватний заповідник «Асканія - Нова» тощо. Тому так гаряче харківські вчені відстоювали ідею створення степового заповідника, збереження Цілинного Степу.

Але згубився той лист-звернення вчених у буревіях революційних переворотів та років громадянської війни. І все ж, через роки, ця ідея проросла. «Хрещеними батьками» «Михайлівської цілини» стали перший директор Лебединського краєзнавчого музею Б.І. Руднев та директор Сумського краєзнавчого музею Н. Х. Онацький. Саме вони зіграли основну роль у зборі відомостей про цілинні землі, які збереглися на територіях кінних заводів ще в 20-ті роки, відразу після революції. Вони відповідали на чисельні анкети, запити Укрнаркомзему, Товариства охорони пам'яток історії та культури; організували виїзди на степи, експедиції, обслідування, переконували місцеву владу в необхідності заповідання частини території кінного заводу графа Капніста.

Сам же кінний завод було націоналізовано після 1917 року. В кінці 20-х років його було переформовано у племінне господарство «Михайлівка».

А 175 десяти Рішенням Сумського Окружного виконавчого комітету у 1928 році було оголошено заповідником місцевого значення під назвою «Михайлівська цілина».

У 1947 році постановою Ради Міністрів УРСР заповідник «Михайлівська цілина» було переведено в ранг заповідників республіканського значення.

А з 1961 року степові заповідники: «Хомутовський степ», «Кам'яні Могили» та «Михайлівська цілина» були об'єднані в Український державний степовий заповідник АН УРСР, куди кожен заповідник увійшов на правах відділення, втративши статус юридичної особи.

Статус і права одного із відділень Українського степового природного заповідника «Михайлівська цілина» має і сьогодні. Його площа на сьогодні – 202,4га - заповідне ядро, 827га – охоронна зона (землі знаходяться у віданні місцевих громад, але з чіткими вимогами і рекомендаціями вчених по їх використанню).

Найперший гербарій вищих квіткових рослин, зібрано московським ботаніком Аароном Гіллером влітку 1922 року на території «Михайлівської цілини», під час роботи ботанічної експедиції Московської гірничої академії. Згадки про нього виявлені під час роботи і архівах. Але місцезнаходження його було невідоме. В результаті багаторічних пошуків було з'ясовано, що такий гербарій, найперший із зібраних на території заповідника, існує насправді. Зараз він зберігається в гербарії біологічного факультету Московського державного університету. Перші пошуки повного гербарію Гіллера в океані гербарних листків – 36000 ек. – зимою 1987 року дали позитивні наслідки. Було знайдено 90 гербарних листків – близько 20 видів злаків, зібраних влітку 1922 року.

Ця робота потребує завершення, і можливо, треба чекати нові непередбачувані флористичні знахідки, які поповнять видовий список заповідника, котрий складається дослідниками різних поколінь протягом майже століття.

Наукові дослідження на території заповідника розпочалися на початку позаминулого століття. У гербарії Московського університету і сьогодні зберігаються гербарні зразки, зібрані століття тому відомим ботаніком Залеським і дають рідкісну можливість порівнювати зміни, які відбулися у рослинному покриву степових ділянок Сумщини.

За довгу історію заповідника опубліковано більше 300 наукових праць, присвячених вивченню рослинного і тваринного світу, клімату, ґрунтів, проблемам збереження цілинних степів та впливу людської діяльності на степові екосистеми, їх вікові зміни.

Заповідний степ – царство комах. Їх виявлено тут уже 1500 видів. Чимало тут павуків – 110 видів. Харківські ентомологи, довгі роки вивчали комах заповідника і прилеглих територій, підготували практичні рекомендації по створенню ентомологічних мікрозаказників та збагаченню лісополос комахами-запилювачами.

У цілинному степу зустрічаються плазуни – вужі, гадюки, ящірки, тритони звичайні. Широко представлене птаство – більше 60 видів. А це – крякви, лисуки, чирки, чаплі, лелеки, перепели, інші. Багато птахів постійно гніздяться тут, їхні гнізда знаходяться на поодиноких деревах і кущах.

Серед ссавців - гризуни (27 видів), рукокрилі (5 видів), зайці, лисиці, косулі, борсуки, заходять вовки, а інколи – лосі, кабани.

Рослинність заповідника, згідно з багаторічними вивченнями, налічує близько 525 видів рослин різних народногосподарських груп: кормові, декоративні, лікарські, технічні, медоносні, ефіроолійні тощо.

Багатющий генетичний насінневий банк: понад 200 видів – лікарських, 125 видів – прекрасні медоноси, майже 60 видів – пряносмакові й ефіроолійні рослини, що з успіхом можуть конкурувати з заморськими такими як куркума або фіалковий корінь.

Ще одна дуже цікава деталь пов'язана з цілиною. Як було прийнято за радянських часів, будь-яка установа мала книгу відгуків. Така була і у відвідувачів Степу. Їх було аж шість, починаючи з кінця 40-х років минулого століття. Там були записи-хто, коли, з якою метою побував у заповіднику. Як не прикро, але всі вони загинули під час пожежі в садибі заповідника наприкінці 80-х, дивом урятовано єдину, останню. Найцінніший запис, який там був – власноручний автограф і присвята заповіднику класика української літератури, академіка, поета Максима Рильського.

На запрошення свого друга, академіка Петра Погребняка, який вів на цілині наукові дослідження, поет побував на «Михайлівській цілині» влітку 1961 року. Зачудований, вражений красою літнього степу, розмашисто, на всю сторінку написав: «Прекрасний степ, справжня поезія!..» І підпис. А пізніше, восени 1961, відпочиваючи в Гагрі, написав вірша «Стрепет і хохітва», і присвятив його заповіднику.

До речі, свої поезії «Михайлівській цілині» присвячували також багато поетів – сумчан: Олекса Ющенко, Дмитро Білоус, Анатолій Таран, Анатолій Гризун, Микола Гриценко, Василь Чубур.

Тисячоліття тому саме степ рятував нашого пращура від голодної смерті, даруючи йому свої щедри дари – плоди і ягоди, коріння їстівних трав, дичину, рибу тощо. Тисячоліттями землеробської епохи людина енергійно спрощувала степові екосистеми, освоювала їх, орала і переорювала, практично все перетворивши в культурний ландшафт. І тільки справжні, недоторканні цілинні степи збереглись тільки у формі заповідників, «краплиночками» серед неозорих розораних ланів, безцінною збереженою Вічністю...

У поле зору сумських істориків і екологів - знавців заповідної справи опинились поряд три об'єкти, які фактично й органічно доповнюють один одного. Хіба можна провести водорозділ між діючим у селі Пустовійтівка історико-культурним комплексом, що присвячений П.Калнишевському, діючим на Хортиці Національний історико-культурний заповідник і козацький степ «Михайлівська цілина»? Всі три соціально-природні структури меморіального характеру мають одне й те ж історичне надзавдання: музейними і природними засобами відтворити трьохсотлітній період козацтва, його тріумфи і поразки, у місцях і осередках нерозривно з ним пов'язаних. Усі ці три заповідні об'єкти – одне ціле в історичному, культурному та філософському аспектах, незвичайна та багата туристично – екскурсійна стежина.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Україна, Президент (2005 – : В.А. Ющенко). Про створення природного заповідника «Михайлівська цілина» : Указ Президента України від 11 грудня 2009 року № 1035/2009 / Україна. Президент (2005 – : В.А. Ющенко) // Урядовий кур'єр. Орієнтир. 2009. № 238 (№ 54). С. 12.
2. Михайлівська цілина – заповідник лучного степу // Заповідні скарби Сумщини / під заг. ред. д.б.н. Т.Л. Андрієнко. Суми : Джерело; 2001. С. 125-126.
3. Михайлівська цілина : нарис до 70-річчя Сумської області та 80-річчя заповідника «Михайлівська цілина» / уклад. К.К. Карпенко та ін. Суми, 2009. 24 с.
4. Сумська область – Михайлівська цілина : [географічна характеристика області та заповідника] // Природа рідного краю : дитяча енциклопедія. Харків : Основа, 2011. С. 199-203.
5. Шеремет, Л. Г. Заповідник «Михайлівська цілина» / Л. Г. Шеремет // Стан природного середовища та проблеми його охорони на Сумщині. Кн. 3: Природно-заповідний фонд області. Суми : Джерело, 1999. С. 32-35. Бібліогр.: с. 34-35.
6. Гетьман, Володимир. Український степовий природний заповідник / Гетьман, Володимир // Краєзнавство. Географія. Туризм (Шкільний світ). 2013. № 5 (березень). С. 15-18.
7. Незалежний тижневик журналістів Сумської області «Панорама Сумщини» № 1-3 (252-254) від 17 лютого 2006 року.

REFERENCES

1. Ukraine, President (2005 -: V.A.Yushchenko). About creation of the natural reserve "Mikhailovskaya virgin": Decree of the President of Ukraine dated December 11, 2009 № 1035/2009 / Ukraine. President (2005 -: VA Yushchenko) // Uriadovy Courier. Guide. 2009. No. 238 (No. 54). P. 12
2. Mikhailovskaya virgin forest - a reserve of meadow steppe // Reserve treasures of Sumy region / under the command. edit dbn TL Andriyenko Sumy: Source; 2001. 125-126 pp.

3. Mihaylovskaya virgin: an essay on the 70th anniversary of the Sumy region and the 80th anniversary of the Mikhailovsky tsilina reserve / layout. KK Karpenko and others Sumy, 2009. 24 p.
4. Sumy region - Mikhailovskaya virgin: [geographical characteristics of the area and the reserve] // The nature of the native land: the children's encyclopedia. Kharkiv: Basis, 2011. P. 199-203.
5. Sheremet, L. G. Mikhailovskaya Zelina reserve / L.G. Sheremet // State of the natural environment and problems of its protection in Sumy region. Kn. 3: Nature reserve fund area. Sumy: Source, 1999. P. 32-35. Bibliographer: p. 34-35.
6. Getman, Vladimir. Ukrainian Steppe Nature Reserve / Getman, Volodymyr // Local studies. Geography. Tourism (School World). 2013. № 5 (March). Pp. 15-18.
7. Independent weekly journalists of the Sumy region "Panorama of Sumy Region" №. 1-3 (252-254) dated February 17, 2006.

УДК 377.091

Тютюнник І. С.
ДПТНЗ «Сумське ВПУ
будівництва і дизайну»

ПРОЕКТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ

У даній статті розглянуто процес застосування проектних технологій в роботі педагога П(ПТО) та готовність до інноваційної діяльності сучасного педагога. Також здійснено теоретичний аналіз наукових джерел з метою дослідження проблеми впровадження методу проекту у освітній процес.

Ключові слова: педагог, метод проект, інноваційна діяльність, методи навчання.

Тютюнник І.С. Проектные технологии как средство формирования предметной компетентности учащихся на уроках истории.

В данной статье рассмотрен процесс применения проектных технологий в работе педагога П(ПТО) и готовность к инновационной деятельности современного педагога. Также осуществлен теоретический анализ научных источников с целью исследования проблемы внедрения метода проекта в образовательный процесс.

Ключевые слова: педагог, метод проект, инновационная деятельность, методы обучения.

Tutyunnik I.S. Project technologies as a means of forming the subject competence of students in history lessons.

In this article the process of application of design technologies in the work of the teacher P(PTO) and readiness for the innovative activity of a modern teacher is considered. The theoretical analysis of scientific sources was also carried out in order to study the problem of implementing the project method in the educational process.

Key words: teacher, method project, innovative activity, teaching methods.

Сьогодення все наполегливіше вимагає пошуку нових форм, методів і технологій навчання, впровадження яких сприяло б активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів освітнього закладу, підвищувало б ефективність набутих знань та розвивало творчу активність. Умови сучасного життя та зростаючий об'єм інформації вимагають, щоб навчальний заклад готував учнів, які уміють самостійно здобувати знання, виділяти головне та швидко орієнтуватися у конкретній ситуації. Реформування системи освіти в Україні набуло нині глобального характеру і ми є свідками та учасниками процесів, котрі безпосередньо пов'язані з реформуванням змісту освіти.

Сучасні заклади освіти повинні давати молодій людині, яка житиме в інформаційному суспільстві майбутнього, не лише фактичні знання, але й методику їх здобуття, сприяти виробленню власних цінностей та ставлень, тобто формувати життєві компетентності учнів. У зв'язку з цим все більшої актуальності набирає проблема формування предметних компетенцій в учнів.

Питання розробки теоретичних основ компетентнісного підходу та впровадження його в освітню практику стало предметом розгляду не тільки на рівні окремих країн, а й чимало міжнародних організацій, що працюють у сфері освіти, також вивчають проблеми компетентнісного підходу. Серед них – ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ, Програма розвитку ООН, Рада Європи, організація європейського співробітництва та розвитку. Найперші зусилля міжнародних спеціалістів були зосереджені на тому, щоб виділити так звані ключові компетентності, тобто такі, що є найбільш важливими для сучасної людини, а також будуть актуальними у майбутньому.

Для вчителя історії, як і для будь-якого вчителя предметника, важливо виділити і формувати предметні компетенції. Так, наприклад, О.Пометун та Т.Фрейман окреслили такі предметні компетентності з історії: хронологічну, просторову, інформаційну, мовленнєву, логічну, аксіологічну. Формування компетентностей в учнів повинно стати стратегічною метою для вчителя чи викладача. Водночас досягнення стратегічної мети неможливо без здійснення проміжних цілей, якими є предметні компетентності. Вчитель чи викладач готуючись до кожного уроку, повинен ставити завдання формувати предметні компетенції як засіб розвитку ключових. Безпосередньо викладачі історії повинні зосередити свою увагу на забезпеченні виховання особистості, яка усвідомлює свою належність до українського народу, сучасної європейської цивілізації, сприяє розвитку і збагаченню українських культурно-історичних традицій, сприяє формуванню громадянської